

Under röd flagg

Veckorevy.

Prenumeration i Stockholm:
Till årets slut 1: 60, halft år
1: 10, kv. 60 ö., mån. 20 ö.

UTGIFVARE: HINKE BERGEGREN.

Prenumeration i landsorten:
Till årets slut 1: 80, halft
år 1: 20, kvartal 70 öre.

Nr 2.

Söndagen den 22 mars

1891.

Innehåll: Arbetare! — Anarkismen (forts.) — Fria ord: 1 maj. — Stockholms mars-
minnen. — Socialdemokratens senaste irrbloss. — Dragnaglar. — Följetong: Arbetslös.

Arbetare!

Du missunnar din kamrat som får 20 öre mera om dagen än du själf. Du upprörs öfver att »basen», som går med händerna i fickan, medan du sliter hårt, får större lön än du.

Och du har rätt att uppröras.

Men det märkliga är, att under det du förargas öfver att en kamrat och like har en smula större lön än du, så ser du med lammets tålmod på dessa, som lefva flott på dina svett droppar.

Har du aldrig ställt den frågan till dig: Hvem föder alla dessa eleganta herrar och damer, som drifva omkring på gatorna? Hvem skaffar dem deras dyrbara kläder, deras förfinade mat och dyrbara dricksvaror? Hvem föder deras tjänare, som tidigt och sent gå dem tillhanda? Hvem frambringar all den lyx, de omge sig med på resor, på gatan, i sällskapslivet, i hemmet? Hvarifrån kommer det alltsamman?

Man svarar dig, att dessa människor ha pengar. Och när man har pengar, får man allt hvad man önskar.

Men säg mig har du någonsin sett pengar göra sidenklädningar, guldarmband, biffstekar eller champagneflaskor? Eller har du sett pengar göra hus, ljuskronor, polerade möbler eller något annat af allt detta, som gör lifvet ljust för dessa välbärgade?

Begriper du inte att detta med pengarna är blå dunster som slås i ögonen på dig? Åh jo, när du tänker efter, så vet du att det inte är pengarna, som gör allt detta, utan att det är tusenden af mänskohänder som dag och natt äro i värksamhet för att frambringa dessa saker.

Du vet att silke fås af silkesmasken, förs till silkesväfverierna, hvarest bleka fabriksflickor släpa fram sitt lif i fattigdom och umbäranden, — att det sedermera transporteras af åkare och matroser, som gå i smutsiga kläder och äter dålig mat, — att sömmerskan måste sitta dag och natt vid sybordet med en så dålig lön, att hon knappt kan kläda sig ordentligt. Du vet att detta och mycket, mycket mera af slit och bekymmer kräves, för att dessa omänskliga varelser kunna prunka på gatan eller i balsalen i sin dyrbara stass.

Du vet att grundgräfvare och åkare få slita hårdt i dåligt och godt väder för att få byggnadsytan klar, — att sprängare få borra i berget, ofta utsatta för lifsfara, — att åkare köra tegelstenarna, murare hugga af dem; att tegelbrännare, som knappast få så stor lön att de kunna skydda

sin familje för svält, hålla leran i formen, — att tusentals människor måste sätta lifvet på spel i kolgrufvorna för att skaffa fram deras stenkol, som drifver de båtar och vagnar, med hvilka murstenen transporteras — att tegelbåtarne få bära dem på sina skuldror uppför de branta stegarna o. s. v.

Du vet att en oändlig mängd krafter sättes i värksamhet, innan huset blir färdigt, att det är dessa krafter, som uppföra huset, och *icke* pängarna.

Du vet att de, som bo i dessa ståtliga hus, icke utfört något af detta arbete, och att de, som arbetat, måste bo i de uslaste kyffen; och dock blir du icke upprörd utan går och missunnar din kamrat, som arbetar lika hårdt som du själf, bor i lika dåliga rum och äter samma usla kost som du själf, men som en dag kan få den lyckan att förtjäna några öre mer än du.

Hvar har du dina tankar, din omdömeskraft? Din tankekraft är förslöad af ditt oändliga evinnerliga jag. När du är på arbete, måste du sköta din syssla. När du vänder hem är du för trött att offra samhällsförhållandena en timmes granskning; du nödgas förr tänka på hur du skall få vecklönen att förslå.

Du har blifvit en maskindel i detta vidtgrenade hjulverk, hvars enda mening tyckes vara att skaffa en hop onyttiga människor den möjligt största njutning. Och samhällets försvarare hjälper troget till med att förvrida din syn och släcka hvar ljusglimt, etthvert hopp, hvar tanke på trots, som måste stiga upp i din själ.

Skall detta fortfara? Nej. Efter detta vill du börja att tänka. Tidens strömningar komma att nå dig, genomsyra dig af harm öfver det bestående och fylla dig med hopp om en bättre samhällsordning i framtiden.

Kanske du till en början samman med mig vill offra en timme hvar söndag från nu till nyår? Gör det! Kanske mycket kan utredas, klarna redan därmed.

På återseende!

Truls

(I Fedraheimen.)

Anarkismen.

Af *Michael*.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Innan jag närmare ingår på anarkismens hittills fastställda grundsatser, tror jag det är skäligt att förutskicka en kortfattad öfverblick af dess historia.

Anarkismens historia är kort, men händelserik. Den har så att säga vuxit fram ur den under åren 1864—66 stiftade Internationalen, som hufvudsakligen stupade på generalrådets inom detta mellanfolkliga arbetareförbund härsklystnad och egenmäktighet. Bakunin, nihilisten och anarkismens föregångare, uppträdde första gången vid fredskongressen i Genève 1867, vid hvilken kongress flere internationalister voro närvarande. Här uttalade Bakunin förkastelsesdomen öfver den politiska och juridiska våldsstaten, hvilken skall ersättas af på den fria federationens princip byggda kommuner — en nyhet, som då väckte mycken sensation. På en påföljande kongress, som fredsligan

höll i Bern 1869, gick han ännu längre i sina fordringar, i det han påyrkar ateismens och kommunismens upptagande på programmet. Han stannar dock i minoriteten, af hvilken han bildar den »socialdemokratiska alliansen», som inom kort uppgår i den »romanska federationen», som bildades 1870 i det romanska eller fransktalande Schweiz. Denna partibildning sonderfaller inom kort i två grenar, af hvilka den ena ledes af Bakunin och den andra grundlägges 1871 af James Guillaume. Båda grupperna, alltjämt tillhörande Internationalen, voro tillkomna såsom protest mot generalrådets diktatur. Medlemmarna af jurafederationen togo sig än namnet federalister, än avtonomister, än anti-autoritärer. Den anses som anarkismens vagga.

Vid den särskilt märkliga kongressen i Haag 1872 — som gaf förbudet till Internationalens undergång — blefvo avtonomisterna Bakunin och Guillaume ställda till ansvar för sina handlingar, som stredo mot generalrådets stadgar, hvilka bland annat förbjödo de olika afdelningarna af Internationalen att taga sig ett särskilt namn. Båda förklarades, såsom tillhörande en hemlig förening, uteslutna ur förbundet. Olika filialer af Internationalen protesterade häremot, men generalrådet, som sökt nödhamn i Newyork, lät sig ingenting bekomma, utan svarade med nya bannlysningar. Följderna läto snart visa sig. Internationalen förlorade, såsom var att vänta, slutligen allt inflytande i de latinska eller sydeuropeiska länderna, hvarest Bakunin vann största anhängarskaran.

På den franska arbetarekongressen i Marseille 1879, som var alltigenom fransk, blef den anarkistiska doktrinen formulerad. Bakunin var numera gången ur lifvet. Han dog nämligen 1876 i Bern.

Det anarkistiska partiet framträder slutligen i allt bestämdare former. Från jurafederationen eller avtonomisterna, som så till sägandes födt anarkismen till världen och hvilka voro samlade till en lokalkongress i Lausanne i juni 1882, utgick först idén om att hålla en internationell kongress i Genève i augusti samma år. Kongressen kom också till stånd, och till densamma voro alla Europas revolutionära grupper sammankallade. Den var helt och hållet anarkistisk. Från detta ögonblick kan man säga, att det anarkistiska partiet slagit ut i full blom.

* * *

Vi ha sagt att anarkismen framför allt är en politisk skola. Detta påstående torde väcka förvåning hos många, som bildat sig den meningen om politik, att det är liktydigt med riksdagsmannaval och parlament. Men politik är ett mycket vidare begrepp än så. Praktiskt sett är politik de offentliga ärendenas skötande, och dessa kunna handläggas äfven på andra sätt än genom en representation, kallad riksdag. Anarkisterna äro politiker i trots af att de hvarken vilja höra talas om parlamentarism eller regering, den må till sitt väsen vara monarkisk eller republikansk. När de med raseri förlöjliga eller med kraft kritisera samtidens »nationalförsamlingar», hvarest man talar och beslutar öfver ting af största betydelse för samhällslif, om de högsta lifsinträsen och de speciellaste frågor, ehuru merendels flertalet folkrepresentanter hvarken ega vilja eller förstånd eller hjärta eller kunskap för att däröfver kunna bestämma, när de funnit det komiskt, att ett försvinnande fåtal pårsoner skola utöfva domsrätt öfver massan af samhällsindivider, utan den ringaste kännedom om de enskilda trakternas och individernas behof och önskingar, om de finna

denna generalisering gränsa till vanvett, så göra de det just i egenskap af politiker.

Man har sent omsider ganska allmänt tillerkänt socialdemokratin förtjänsten att ha kraftigast fäst uppmärksamheten på vår tids ekonomiska elände. När man den tid skall komma, då man äfven tillerkänner den anarkistiska skolan förtjänsten af att lika oförtydbart ha blottat det politiska livets skuggsidor och orättvisor? Det är nämligen en af anarkismens starkaste och originellaste sidor att ha tagit till sin uppgift att kritisera de politiska institutionerna såväl som den politiska utöfningen.

Anarkismen är med sina rötter fäst i det 18:de århundradets mark, y redan Rousseau uttalade den sanningen, att »suveräniteten kan lika litet representeras som afyttras. Den är den allmänna viljan och viljan låter sig icke representera. Folkets ombud kunna därför icke vara dess *representanter*, de äro endast dess *befullmäktigade*; de kunna ingenting absolut förorda. Hvarje lag som icke blifvit stiftad af folket själf, är ogiltig». Det är väl till märkandes icke liten skillnad mellan representant och befullmäktigad; vid representativ-systemet eller parlamentarismen skickar en grupp individer till parlamentet sitt ombud, som i förening med andra ombud eger rätt att fjärran från sina valmän fatta beslut och göra lagar, med hvilka de hemmavarande kunna vara mycket missnöjda. En befullmäktigad däremot beger sig, äfven han, till en för allmänna angelägenheter tillkallad församling med sitt gifna mandat, som berättigar honom att deltaga i förhandlingarna och söka få öfverenskommelser till stånd med andra befullmäktigade. Men det tillkommer hans kommittenter eller uppdragsgifvare att antaga eller förkasta hvad som blifvit öfverenskommet i den allmänna församlingen. I förra fallet har folket afträdt sin bestämmanderätt åt en klass eller ett fåtal; i det senare fallet däremot eger det fortfarande kvar hela sin makt eller vilja. Såsom öfverenskommelser nu uppgöras på de internationella kongresserna af meteorologer, statistiker o. s. v., skola den anarkistiska statens politiska och internationella angelägenheter komma att bestämmas.

Stat, sade jag; kan man då tala om en anarkistisk stat? Ja, så framman därmed endast förstode *det organiserade samhället*. Men eljes är med begreppet stat förknippat så många med det anarkistiska samhället oförenliga förhållanden, att man öfverhufvudtaget icke vill behålla detta ord, som så litet motsvarar framtidens ordnade och fria samhälle. Ej ens Kants rättsstat passar in på framtidens fria samhälle, ty den innehåller alldeles för mycket af våldstaten i sig; ännu mindre öfverensstämmer den af en del filosofer lofprisade polisstaten därmed.

Det anarkistiska samhället är sönderfallet i grupper eller politiska kommuner som utgöra enheten och grundvalen för den öfriga sociala och ekonomiska grupperingen. Någon centralreglering eller centralmakt kan under detta samhällsskick icke existera. Af den gam'la statskolossen återstår »ingenting annat än en kommunalförvaltning, den internationella kommunen, ingenting annat än en administration utan regerande makt» sade Bakunin redan på en kongress i Bologna 1873. De politiska kommunerna, hvar för sig fria och oberoende, förenas *federativt* till allt större och större enheter, hvilka slutligen utmynna i det universella samhället, mänskligheten.

Anarkismen har bland annat blifvit definierad såsom det politiska system, enligt hvilket samhället skulle kunna styras utan fastställd regering eller åtminstone utan centralregering. Definitionen synes mig förträfflig och med den anarkistiska frihetsläran öfverensstämmande. Det är först och sist den aukto-

riserade öfverheten som är föremål för anarkistens motvilja. Regeringen är för anarkisten inbegreppet af »en makt, som nödvändigtvis skall söka att bemäktiga sig allt, att reglera alla samhällets förrättningar, utan att erkänna andra skrankor än dem, som man tid efter annan genom agitation eller uppresning skall sätta däremot. Den parlamentariska regeringen gör intet undantag från regeln». — Regeringarna äro blott frukten af en pärsons, ett kottoris eller en klass' seger öfver andra partier och samhällsklasser och kommer alltid att så bli, äfven inom den socialdemokratiska staten, folkstaten. (Forts.)

Fria ord.

Herr Redaktör!

Då ni under »Fria ord» lofvat att intaga »utan omsvep» andras artiklar, vill jag be om plats för följande:

1 maj.

Att vi ska demonstrera detta år också, finner jag alldeles i sin ordning, också om det skulle bli mindre stark anslutning, därför att det är på en aflöningsdag (i alla fall i en stor del yrken). Det antar jag alltså alla äro sams om. Däremot har jag hört skilda meningar beträffande den saken, om demonstrationen skall gälla både 8-timmarsdagen och allmänna rösträtten. Många vill att det skall bli »vid det gamla» och att allmänna rösträtten har inte alls där och göra; men jag tror det är klokt, att inte håller glömma den, ja att sätta den jämsides för att inte säga: först. Och jag vill här förklara hvarför.

För att vi ska kunna få en åtta timmars normalarbetsdag förstår väl hvem som helst att vi måste ha andra män i riksdagen än de som sitta där nu. En hop mestadels på sitt eget bästa seende s. k. folkrepresentanter, som tro att de uppfyllt allan rättfärdighet, om de någon gång visa att de inte alldeles glömt bort oss arbetare. Nej, vi måste ha egna riksdagsmän, som kunna föra vår sak och som i riksdagen vända sig emot de reaktionäres anfall mot oss. Men hur ska vi nå dit utan allmän rösträtt. Om vi tänka oss att det nu skulle komma något förslag om åtta timmars normalarbetsdag, skulle kanske inte en enda röst höras därför. Men om vi hade representanter, så kunde de i alla fall försvara ett sådant förslag; och när vi fick flera och flera kunde de rösta för en sådan lag. Det är därför jag menar att allmänna rösträtten är numro ett.

Hvad normalarbetsdagen beträffar, så behöfver det inte spillas många ord på dess gagn för oss arbetare. Jag vill inte blanda mig i diskussionerna om dess möjlighet nu; jag tycker dock att vi arbetare måste visa såsom i maj förra året att vi inse normalarbetsdagens nödvändighet. Alltså: alle man ut i maj! Demonstrationen gäller åtta timmars normalarbetsdag och allmän rösträtt.

V. H.

Stockholms mars-minnen.

I.

Mars är revolutionsminnenas månad.

Då samlas — vanligen den 18:de — alla länders klassmedvetna proletariat för att lägga i dagen sin sympati för »den röda republiken», Pariserkommunen; men också för att därvid erinra, fira 1848 års folkrörelser . . .

Det bröt löst i Frankrike, i Paris. Spred sig på andra sidan Rhen, öfver hela Tyskland. — Några små, högst obetydliga svallvågor af revolutionsrörelsen 1848 nådde äfven till Sverge, där hufvudstaden hemsöktes af ett par »fasansfulla dagar».

Det var den 18 mars. Under natten hade på minst ett femtiotal olika ställen på husknutarna uppklistrats plakater af följande innehåll:

»5,000

MEDBORGARE

samlas i afton på Brunkeberg.

Lefve reformen!

Allmän valrätt!

Fast ingen ville låtsas sätta tro till det »hot» som låg i proklamationen satte det dock staden i rörelse och gaf vederbörande åtskilligt att tänka på. Hästgardespiketen vid slottsvakten förstärktes — för säkerhets skull, skarpa patroller utdelades, och fram emot middagen genomtågade smärre truppafdelningar de större gatorna kring Brunkeberg. Man ville visa, att man var rustad.

Vid 5-tiden samlades en del »kvinnfolk och pojkar» (såsom det hette efteråt i bladen) utanför De la Crois' salong, där reformvännernas sällskap höll en storartad demokratisk reformmiddag, anordnad »ej egentligen eller uteslutande af men väl för de orepresenterade». Tafelmusiken samt de dånande bifallsyttringarna efter de skålar, som föreslogos för konungen, för »folkets rätt» m. m. lockade till Brunkebergstorg allt större och större folkskaror. Många hade väl också sett eller hört talas om uppropen. — Så småningom förstärktes samlingen »med en mängd äldre och handfastare, till en del ganska vidunderliga fysiognomier och dräkter.»

»Lefve reformen!» »Folket ska ha säte i riksdan!» Hur-r-a. Hur-r-a-a!

Hurraropen återskallade på Gustaf Adolfs torg, då de kungliga kl. 7 foro till operan. Demonstranterna på Brunkeberg lockades dit. Men då ingenting var där att göra, drogo de, nu betydligt manstarkare, öfver Norrebro, ett stycke in i stan, upp i Storkyrkobrinken, där den hatade Hartmansdorff, f. d. kofkanslärn, bodde. Nu först började demonstrationen ta en politisk karaktär.

Ett regn af stenar piskade första våningens fönster. »Han bor inte där», hördes några röster, »han bor två trappor». En ny salfva, som klingade sönder hela tredje våningens fönsterrad, åtföljd af dånande hurraropp. Mot porten gjordes några kraftiga sprängningsförsök, fast förgäfves.

Efter en timmes skrik och stenkastning skingrades folket af hästgardet, som, ridande i fullt traf utför brinken, gjorde »chock» på massan. Hvilken drog sig ett ögonblick tillbaka, för att i det nästa hälsa den utkommenderade afdelningen af fotgarderna med ett hållande stenregn. Gardisterna svarade med skarpa skott. Det blef en stunds het strid.

Då konungen vid nio-tiden återvändt från teatern, steg han till häst och red jämte kronprinsen och öfverståthållaren ut för att tala med folket. Han mottogs med ihållande hurrarop och »lefve konungen»; men då han sporde hvad de önskade, svarades; »lefve republiken!» Så »inte ens konungens eget pärsonliga uppträdande medförde någon lugnande värkan på de larmande massorna», såsom ett af bladen bekymmersamt uttryckte sig.

Emellertid drogo stora hopar tillbaka till norr. Gjorde små påhälsningar här och hvar; och medan de voro i farten slogo de in fönsterna hos landshöfdingen, utrikesministern, erkebiskopen m. fl.

Mot natten vart allt lungt igen. Man hvilade sig för att dagen därpå ta i med nya tag.

»Socialdemokratens» senaste irrbloss.

»Soc. Dem:s» redaktör egnade en af dagarne *Under röd flagg* mycken uppmärksamhet. Tyvärr brukade han dock »arbetarnes egen tidning» därvid hufvudsakligast till att få ösa ur sig sin pärsonliga ilska mot denna veckorevys utgifvare. Allt detta pärsonliga lämnas emellertid *här* därefter. Ett par ställen i den nära fyra spalter långa artikeln torde dock icke böra alldeles förbigås.

1. Karikatyren på socialism är, enligt red. Brantings påstående, den socialism som bl. a. — ty märk! artikeln »Förbannelsens treenighet» gjorde intet som helst anspråk på fullständighet — har till »program»: förstörandet af *den privata eganderätten*, religionen, äktenskapet. **Det är socialismens vrångbild!** Den äkta är däremot: småklistringar och lappningar på det bestående klassamhällets grundval, dess mål väl först och sist att stilla de-riksdagskandidatsjukens hunger.

I fråga om äktenskapet och religionen kunna ju för visso olika meningar göra sig gällande bland socialister; men red. Branting går så långt i att ådagalägga sin demokratisk-borgerliga uppfattning af socialismen, att han t. o. m. *vänder sig emot* det ställe i artikeln »Förbannelsens treenighet», där det heter, att ingen ändring i detta samhälles delning i två hvarandra motsatta klasser* kan ske förr än det lyckats de egendomslösa att afskaffa lönesystemet, den privata eganderätten. Tydligare har han ej kunnat visa, det han alldeles icke är socialist utan endast en *borgerlig demokrat*. Måhända behöfver det tilläggas, att nämnda artikel i »Röd flagg» alldeles icke förnekade, det en del, kanske en stor del arbetare kunna få det bättre äfven nu; det var som sagt endast fråga om att ingen ändring till de egendomslöses, ja hela mänsklighetens fördel kan ske förr än kapitalistsamhällets delning i härskare och förtryckta blifvit genom afskaffandet af lönesystemet, af privata eganderätten upphäfd.

Måne det också är flertalets inom det svenska socialdemokratiska arbetarpartiet uppfattning, att *nedgörandet af lönesystemet, af den privata eganderätten* endast skall vara en skylt, utan mening, utan innebörd? I hvilket fall som helst bör det bli »fastslaget», att *Soc. Dem:s* redaktör oförtydbart är af den åsikten.

2. Notisen om taktikfrågan söker red. Branting med för honom vanlig ärekärhet vränga så, att däri skulle partiet ha »anmodats» att afstå från »att besluta om hur det skall förfara, afstå att uttrycka sin mening»; då däri endast framhölls faran — icke att fatta beslut, resolutioner — men att sedan låta dessa tjäna som dödsslag mot nya debatter i frågan. På så sätt kan yttranderätten stäckas. *Det är* ett sätt att stäfja det fria meningsutbytet, som är obehagligt för alla som vilja spela härskare, despoter; ett sätt som kanske icke är så brutalt som fängelsestraff, fast lika uselt. — Hvad för öfrigt denna punkt beträffar såväl som red. Brantings påstående, att meningen med upptagandet af frågan om taktiken skulle vara att splittra partiet — en den gemenaste, mäst illistiga lögn! — skall därom i ett följande nummer följa en utförligare framställning.

3. Så ett par ord om de inkonsekvenser, »krumsprång», utgifvaren sägs ha gjort sig skyldig till. Först ger han ut en skrift däri den »våldsammaste nystafning» tillämpas och i förordet säger han t. o. m. att det sker emedan han icke instämmer i det gamla ordspråket, att för arbetarklassen är det

*Eller ordagrant: »Ett fåtal som eger rätt att rikligt njuta af lifvets glädje, af kapitalistsamhällets välsignelser; medan stora massan, tyngd af slit och släp, är som detta samhälles lastdjur dömd till ett hårdt, glädjetomt lif. Häre kan ingen ändring ske förrän det lyckats de egendomslösa att afskaffa, törgöra lönesystemet, den privata eganderätten.»

sämsta godt nog; i veckorevyn däremot begagnas hufvudsakligen den gamla stafningsmetoden. Orsaken är emellertid ingen annan än den, att *Under röd flagg* icke har råd att bjuda det bästa ang. stafningen. (Öfversättningen af Marx' programbref* kräde nämligen ungefär dubbelt så stora omkostnader blott och bart för nystafningens skull).

Men i förordet till nämnda öfversättning heter det också, att en »politisk-ekonomisk bildning nås icke genom någon slags djupsinnig granskning af andra kammarens bondmotioner etc.» och i n:o I af *Under röd flagg* förekommer en sådan uppsats från riksdagen. Om något, är väl det inkonsekvent! Ja, om i senare fallet meningen varit att sprida »politisk-ekonomisk bildning»; men *ej* ifall afsikten endast varit att i *agitatoriskt syfte* kalfatra humbugen såsom den framträder i motioner, propositioner, anföranden eller omröstningar. Ett exempel: den, som håller före att kyrkomötets öfverläggningar och förhandlingar icke kunna bibringa någon bildning, bör för den skull ingalunda vara förhindrad att i en artikel uppvisa de särskilda galenskaperna i en viss motion eller ett visst kyrkomötets beslut.

*

Till sist må här erinras om hur red. Branting i sin tidning hälsade demokraternas organ »Den nya tiden». En vecka innan det bladet såg dagen hette det:

För vår del ha vi all anledning hälsa den nya kamraten hjärtligt välkommen. Vi ha alltid fattat som ett af hufvudkänneteckena på den nya demokrati, som håller på att växa upp: samverkan med socialdemokratin om de stora nutidsfrågorna. Och vi äro vissa om att »*Den Nya Tiden*» under sin nuvarande ledning icke skall svika i denna punkt, utan vid vår sida verka, äfven inom delvis för oss oåtkomliga kretsar, för arbetsklassens höjande på den väg arbetsklassen själf vill gå, där som de stora främsta lysa krafven på *lagstadsgård åttatimmarsdag* och *allmän rösträtt*.

Sedan första nmmret utkommit önska den nya kollegan »välkommen till ärligt sammanarbete på det vidsträckta fält, där detta är möjligt — och till att ärligt korsa klingor, där vi skiljas i åsikter!»

Så lät det när det var fråga om ett *borgerligt* organ. Men det är ju också aldeles konsekvent af den som framställer en agitation riktad på nedgörande af den privata eganderätten såsom socialismens karikatyr:

Lyktgubben i träsket.

* Det förtjänar att erinras om, att i ifrågavarande artikel i »Soc. Dem.» är det första gången öfversättningen af Marx' programbref där omtalas.

Dragnaglar.

Om alla människor utom en hade samma åsikt, och denna enda hade den motsatta, så skulle de icke hafva större rättighet att nedtysta denna enda päron, än han att nedtysta alla andra, om han hade makt därtill.

Stuart Mill.

Det särskilda onda, som ligger i undertryckandet af en åsikt, består däruti, att det är en stöld från hela mänskligheten, från eftervärden såväl som från samtiden.

Stuart Mill.

Obs.

Pärsoner, som äro villiga att samla prenumeranter på »*Under röd flagg*» torde hafva godheten att med det snaraste vända sig till **utgifvaren**, adr. Drottninggatan 95 C, 4-tr. Meddelanden till **expeditionen** kunna göras genom Wilhelmssons tryckeri, Drottninggatan 100, och dess Allm. tel. **47 73**.

Stockholm 1891. G. valfrid Wilhelmssons boktr.

Arbetslös. Forts. från föreg. nummer.

Några dagar senare hade bokhållare Hartwig sin lilla öfverläggning med Frans Kunert, en af fabriken skickligaste smeder. Förlägen står han, Kunert, där och fingrar och vrider på sin mössa; med en viss oro lyssnar han till bokhållarens ord, som äro idel vänlighet och älsklighet och som gå ut på att berömma hans arbetsamhet, hans skicklighet och hans orubbade trohet mot fabriken's ägarē. Kunert vet inte annat att svara därpå, än att han låter mössan dansa en smula fortare mällan fingrarna.

»Ert mönstergilla uppförande har bestämt mej», slutade Hartwig, »att anbefalla er i hr Steiners särskilda gunst. Jag har hört, ni står i begrepp att gifta er, något hvar till jag värkligen lyckönskar er, då arbetarne i allmänhet mer och mer inte bry sig om det heliga, det äkta ståndet utan nästan beflita sig om ett omoraliskt lif. Jag har nu hört, att er afsikt att sätta eget bo har mött en stor svårighet, i det ni öfvertagit en er fars skuld, hvarför ni inte ännu kan våga tänka på bröllop. Jag har tillåtit mej att göra några antydningar därom för hr Steiner, och är han inte ovillig att bistå en duglig arbetare om det är till hans lycka. Hr Steiner vill bisträcka er med ett litet förskott så att ni när som helst ska kunna nå era önskingars mål. Han är värkligen en genomgod herre, kan man med skäl säga om vår hr Steiner. Där han kan hjälpa sina arbetare, gör han de'. På sista tiden har han visserligen blifvit lite misstrogen och bitter; — men arbetarne gå också på för pockande, — och i stället för tack är alltid otack hans lön. Jag tänker naturligtvis inte på er, min bästa Kunert. Ni ska inte låta min rekommendation komma på skam, utan tvärtom än mer än förut beflita er att tjäna vår principal efter bästa förmåga... Jag pärsonligen önskar gärna, att ni inte ville visa er tacksamhet blott och bart i ert arbetes ordentliga utförande utan också i att ni ibland håller ett öga på era arbetskamrater och ger mig en vink ifall någon af dom har något för

sej som ... ja ni förstår. Jag tänker mej att ett vänligt råd, en antydning endast ska vara nog för att hålla vederbörande på pliktens väg och rädda honom för de socialistiska uppviglarnes snaror. Ni skulle därmed göra er förtjänt af era kamraters stora tacksamhet.»

Under sitt långa tal hade Hartwig inställsamt närmat sig Kunert. Han log vänligt emot honom, lade förtroligt sin ena hand på hans axel, »om ni ä' förständig, hr Kunert», tillade han halft hviskande, »så har ni en glänsande framtid vid vår fabrik».

Kunert drog sig häftigt tillbaka: »Jag förstår, hr bokhållare, hva' ni siktar till», yttrade han med darrande röst, »men jag förklarar er härmed en gång för alla, att jag aldrig tänker låta värfva mig till spion- eller angifvartjänst. Jag beklagar att ni gjort mej ett sådant förslag. De' kan jag säga er, att jag gjorde hvad som helst hellre än besudla mej med sådan vanära att bli mina kamraters förrädare».

Hartwig vart blek. Det kokade i hans inre af raseri öfver det nederlag han lidit. Men han gaf ännu inte tappt. Hvar fins en arbetares ärebegrepp? I inbildningen; i värkligheten existerar det inte. Såsom arbetarn sålde sin arbetskraft för pengar, så kunde hans ärebegrepp endast vara en vara, som inte stod i högre värde än hans arbetskraft.

Och på nytt sökte Hartwig invärka på Kunert med smicker. Men denne afbröt hans prat tvärt: »Om ni inte har något vidare att säga mej, hr bokhållare, så äro vi på det klara och jag kan gå. Så länge ännu en blodsdroppe fins kvar hos mej, så länge jag ännu eger en känsla af mänsklig värdighet, ska jag veta tillbakavisa såna där fordringar».

»Ni ä' en narr!» hånade bokhållarn, »lyckan som ni försmår, ska med begärlighet emottas af hundrade andra.»

»Så sök då dessa hundra andra, men det vill jag säga er att i vår fabrik finner ni ingen som är usel nog att bli en förrädare och spion.»

Nu var bokhållarens tålmod slut: »Ni

Följetong till "Under röd flagg".

ä' en narr, sa jag er!» skrek han, fradgande af raseri, »ja det ä' ni, men ni ä' ännu mer: Den som vägrar att göra sin herres inträse till sitt, den som ser en förbrytelse däri, att meddela om lättja, stöld eller uppror, den ä' inte förmer än de andra lättingarna och dagdrifvarna, den ä' en uppviglarnas *medbrottsling!* Gå ni, jag hade trott att ha att göra med en hederskarl och har träffat på en ynkrigg».

I samma ögonblick fick bokhållarn ett redigt knytnäslag i ansiktet så han tumlade par steg tillbaka.

Kunert aflägsnade sig, darrande i hela kroppen. Han skyndade genom de stora fabriksalarna, och växlade endast ett par ord med några af kamraterna. Så lämnade han för alltid fabriken, där efter hvad som hänt det inte längre fanns någon plats för honom.

* * *

I en träflig liten koja i förstaden hade Kunert sitt hem. Där lefde han tillsammans med sin från Österrike invandrade far, den gamla kopparslagare Kunert, och några yngre syskon. Hans far arbetade som smed på ett större skeppsvarf; af de yngre syskonen voro några ännu i lära, ett par hade ännu inte lämnat skolan.

Denna lilla krets af människor förde här i allmänhet ett lungt och jämförelsevis lyckligt lif. Den äldre Kunert hade en något så när god förtjänst, han var också trots sin höga ålder en mycket skicklig arbetare. Det lyckades, tack vare Frans' bidrag, att ganska väl sörja för de yngre syskonen och deras uppfostran. Frans var för småsyskonen både som en god vän och far. Det var städse som om en solstråle bröt in i det lilla hemmet, då han om aftnarne kom från arbetet. Han omringades af syskonen och skulle svara på alla möjliga frågor, berätta om nytt och höra på deras historier. Och, såsom för de små, hade han också blifvit ett outhärligt stöd för fadern och helt och fullt blifvit dennes förtrogne.

Den äldre Kunert hade sett bättre dagar. Då han tänkte på hvad som varit, då lyste det som ett klart solsken öfver hans

tärda ansikte. Han kunde så godt se sig, hur han som ung mästare stod i sin egen verkstad, hur kunder i massa kommo till honom, hur hans fars affär, som var på förfall då han öfvertog den, åter blomstrade upp. Han hade glömt kapitalet och maskinerna, den förhärjande konkurrensen, som hotade alla handtvärkare. Han hade hoppats att kunna kvarhålla lyckan; men hur kraftigt han än satte sig på tvärn, hur ifrigt han än sökte försvara sig, förmådde han inte stå emot kapitalets och maskinernas öfvermakt.

Men de första åren han var sin egen skänkte honom också en annan glädje; han fick en den förträffligaste hustru, som också senare då hans lefnadshorizont mörknade var och förblef hans förtrogna kamrat. Han såg en stojande barnskara växa upp omkring sig; och här i sin familjs sköte hörde han icke hur sorgens hårda näfve bultade på hans dörr... Och sorgen drog in, hand i hand med ett hjärtgnagande elände, som slog sig ned i hans hem, vid hans bord, för att aldrig mer vika undan. Den tid kom, då rättvisan stängde hans verkstad, och han, krossad af kapitalet och maskinerna, måste gå till främmande land och såsom lönslafsöka sig arbete i en fabrik utomlands. Så fast och hårdt som järnet, som han hade under händer, så fast och ståndaktig visade han sig också i olyckan. Bjöd lifvet honom icke något solsken mer, så skulle sådant dock åtminstone falla på hans barns stig. Han visste att han i fabriken skaffat sig en tryggad ställning, som möjliggjord e för honom att på nytt egnas sig åt familjelivet och hänge sig åt sina förhoppningar om sina barns framtid. Sonen Frans, som ärft faderns arbetslust och energi, — son och far voro på det innerligast fästa vid hvarandra, och än mer då Frans' moder dukade under och den kalla jorden bjöd henne en hviloplats. Då gjorde far och son allt för att så vidt möjligt för småsyskonen ersätta den döda. Och i denna sträfvan blefvo de hvarandra trogna, och olösligt syntes bandet, som förenade dem.

(Forts.) ■■